PARTICIPAREA STUDENȚILOR ÎN PROCESUL DECIZIONAL LA NIVEL UNIVERSITAR

Anastasia OCERETNÎI
CZU: [316.346.32-053 + 378.11]:005.53 *a_oceretnii@yahoo.com*

Participarea studenților este un aspect important în viața academică, inclusiv recunoscută prin Comunicatul de la Praga (2001) stabilindu-se necesitatea considerării studenților în calitate de parteneri activi, competenți și constructivi, și implicării lor în organizarea și determinarea conținutului educației universitare [1, p.3-4]. Totodată, participarea atât a cadrelor didactice, cât și a studenților în managementul instituției de învățământ superior este o abordare novatoare, susținută de Uniunea Europeană a Studenților (2016). În plan mondial, mișcările privind implicarea studenților în procesele decizionale în cadrul universităților au demarat în anii 60-70 ai secolului al XX-lea în țările industrializate din America de Nord și Europa de Vest. În SUA, după ani de negociere, în 1968 a fost semnată Declarația Comună cu privire la drepturile și libertățile studenților, prin care a fost stabilit dreptul studenților de a participa în guvernanța instituțională. În perioada 1968-1976, în țări precum Belgia, Danemarca, Franța, Germania, Țările de Jos, Norvegia, au fost promulgate legi cu privire la transformarea guvernanței universitare din perspectiva participării studenților [4, p.1443-1444].

Legislația națională, în speță Codul educației, indică asupra dreptului studenților de a fi aleși în structurile de conducere ale instituției de învățământ (art.136 alin.(1), lit.f), inclusiv de a fi reprezentați în Senat și Consiliul facultății (art.136 alin.(3)). În comparație, în Italia reprezentanții studenților sunt membri ai Senatului și ai Consiliului de conducere la nivel de universitate, dar au unele restricții în participarea la luarea deciziilor pe anumite aspecte; în Luxemburg studenții au dreptul la opinie, participarea lor fiind mai mult în calitate de observatori; în Finlanda studenții au dreptul la participarea în procesul de luare a deciziilor doar în instituțiile publice, iar în cazul instituțiilor private, acestea au o libertate în decizia de implicare a studenților în

procese decizionale [3, p.4]. Totodată, conform cercetării Consiliului Europei, în unele țări europene studenții nu au dreptul de vot în probleme administrative, financiare sau cu referire la resursele umane [4, p.1452]. Totuși, implicațiile participării studenților în procesul de luare a deciziilor la nivel universitar contribuie pozitiv asupra dezvoltării și implementării politicilor universitare din perspectiva beneficiarilor direcți, fiind un indicator al democratizării sistemului de învățământ universitar.

În vederea determinării particularităților procesului de participare a studenților în procesul decizional la nivel universitar, în perioada octombrie 2019-mai 2020 a fost desfășurat studiul sociologic „*Participarea studenților în procesul decizional din cadrul Universității de Stat din Moldova*”[7], prin aplicarea designului mixt de cercetare (metoda anchetei și a interviului individual)[8].

Studiul a evidențiat că studenții asociază participarea cu implicarea în diferite activități, având oportunitatea de-a stabili relații noi, experiențe noi, care necesită timp și efort pentru a reuși: *„Participare pentru mine e o nouă experiență..., îmi place să am noi experiențe când întâlnesc alte persoane.”* (II_șef_de_ grupă); *„Participarea – când eu mă implic în diferite activități, depun efort și pot spune că fac parte din echipa de organizare a acestor activități”* (II_Student_SENAT). Spiritul participativ este unul care se dezvoltă pe parcursul vieții, în special în anii de școală. Datele cercetării relevă că 84,8% dintre studenții respondenți au participat în activitățile organizate în cadrul instituției de învățământ preuniversitar, dintre care mai mult de a cincea parte (23,7%) dintre aceștia sunt activi în cadrul organelor reprezentative ale studenților universității. Cei mai mulți dintre studenți participă în activitățile Consiliului facultății (13,7%), iar aproximativ 5,0% – în cadrul ASUSM.

[7] Studiul sociologic a fost desfășurat împreună cu studenții de la programul de Studii sociologie, anul 2.

[8] Eșantionul cercetării cantitative a cuprins 519 studenți de la Ciclul I Licență din cadrul tuturor facultăților USM (11) și a cercetării calitative – 5 persoane, dintre care un cadru didactic.

Participarea în cadrul structurilor universitare este atribuită de cele mai multe ori studenților activi (92,2%). De asemenea, 63,1% dintre respondenți consideră că studenții cu o reușită academică înaltă sunt acceptați pentru participare, însă doar 16,1% dintre respondenți afirmă că pot participa cei cu reușita academică mică. Totodată, participarea este asociată șefilor de grupă (54,8%) și mai puțin cu studenții de altă etnie sau cu dizabilități.

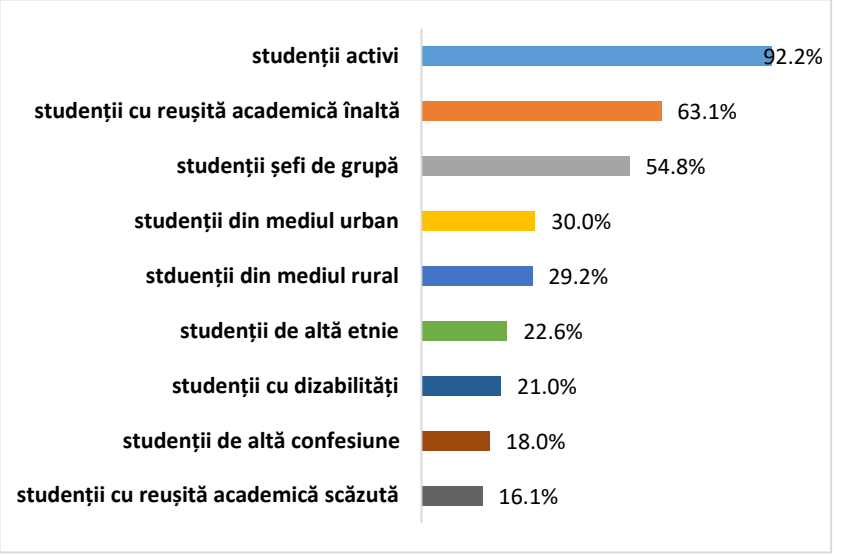

Fig.1. Opinii cu privire la studenții care pot participa în structurile administrative universitare

Participarea studenților prin înaintarea unor propuneri către structurile administrative ale universității sau organele de autoreprezentare este un model de implicare. Datele studiului relevă că 32,5% dintre studenți nu au înaintat nicio propunere vreunei structuri. Astfel 38,2% dintre studenți nu au comunicat oarecare propuneri către ASUSM, iar 35,8% – către tutorele de grupă. În același timp, aproximativ a patra patre din eșantionul cercetării nu au înaintat propuneri către Senatul universității. Mai des studenții înaintează propuneri către structura de autoreprezentare a studenților la nivel de facultate (84,2%), iar cel mai

puțin studenții vin cu propuneri către Consiliul facultății (60,8%). Totodată, mai puțin de jumătate dintre respondenți cunosc deciziile luate de către structurile administrative universitare sau de autoguvernare, iar 42,8% consideră activitatea acestora transparentă.

Motivația de a participa în activitățile diverselor structuri universitare este determinată de *sporul de încredere* pe care îl au studenții în aceste structuri. Datele studiului scot în evidență că de nivel mai mare de încredere se bucură Consiliul facultății: 25,6% au încredere totală și 37,2% – o oarecare încredere. În același timp, 58,0% dintre studenți manifestă încredere cu referire la Senatul universitar, iar 53,6% – în ASUSM. Aproximativ a treia parte dintre studenți (30,6%) sunt indiferenți cu referire la ASUSM și circa 5,0% dintre ei nu au încredere în nicio structură universitară din cele trei. Aceste opinii pot fi determinate de cea cu referire la reprezentarea intereselor studenților de către aceste structuri: aproximativ 42,0% dintre respodenți cred că interesele lor sunt reprezentate de Consiliul facultății, în timp ce 33,6% atribuie această caracteristică ASUSM-ului și 29,5% – Senatului. La fel, aproximativ 15,0% dintre studenți consideră că nici una dintre aceste structuri nu le reprezintă interesele.

Unul din factorii care ar contribui la participarea studenților este *nivelul de informare al studenților*, studiul evidențiind că aceștia mai des se informează despre aspecte cu privire la procesul de studii, precum orar (78,2%), planul de învățământ (41,8%), realizarea stagiilor de practică (41,8%), burse de studii (37%), însă mai puțin se informează cu privire la bugetul universității (10,8%) și repartizarea locurilor în cămin (17,5%). Totodată, principalele surse de informare ale studenților sunt șeful de grupă (35%) și curatorul (24%). În același timp, o parte din studenți accesează rețelele sociale ale facultăților, universității, ale ASUSM pentru obținerea de informații cu privire la deciziile acestor structuri.

Participarea studenților în managementul universitar este o dimensiune a Procesului Bologna, ca model ideal de democratizare a învățământului superior, în acest context fiind necesară încurajarea studenților de a fi activi și a prelua anumite responsabilități. Cercetarea desfășurată în cadrul USM atestă că sunt necesare acțiuni

de îmbunătățire a participării studenților atât din partea administrației universității, cât și ale structurilor de autoreprezentare, context în care studenții consideră că *„nu există un domeniu în care nu se pot implica studenții. ei ar trebui să se implice peste tot, deoarece sunt parte din comunitatea univesității”* (II_Student_SENAT).

Referințe:

1. Towards the European Higher Education Area. Communique of teh meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001. Accesat: http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/14259 (26.08.2020)
2. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014. În: *Monitorul Oficial*, nr.319-324, 2014.
3. *Student participation in Higher Education Governance.* Accesat: https://www.esu-online.org/wp-content/uploads/2018/05/04.-Student-Participation-in-Higher-Education-Governance.pdf (02.09.2020)
4. LUESCHER-MAASHELA, Th.M. Student representation in university decision making: good reasons, a new lens? In: *Studies in Higher Education,* 2013, vol.38, no.10, pp.1442-1456.